

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Descriptive Study) เพื่อศึกษาสถานภาพการทำงานและการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของแรงงานเด็กในปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผู้ทำการตอบแบบสอบถามคือ แรงงานเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย(Target Population) หมายถึง เด็กไทยอายุต่ำกว่า 18 ปีที่ทำงานและไม่ได้เรียนในระบบการศึกษาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย
2. ประชากรที่ศึกษา(Study Population) หมายถึง เด็กไทยอายุต่ำกว่า 18 ปีที่ทำงานและไม่ได้เรียนในระบบการศึกษาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย
3. ตัวอย่าง (Sample) หมายถึง เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีที่ทำงานและไม่ได้เรียนในระบบการศึกษาที่ถูกสุ่มเลือกโดยวิธี Two – stage cluster sampling
4. เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sampling techniques)

ใช้เทคนิคการสุ่มแบบ Two - stage cluster sampling มีขั้นตอนการสุ่มดังนี้ จังหวัดเชียงรายมี 16 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ สุ่มเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายร้อยละ 20 ของอำเภอและกิ่งอำเภอได้ 4 อำเภอ แล้วสุ่มเลือกตำบลร้อยละ 20 ของตำบลทั้งหมดในแต่ละอำเภอที่สุ่มได้ โดยวิธีสุ่มเลือกอย่างง่าย แรงงานเด็กไทยทุกคนที่อายุ ≤ 18 ปีที่อาศัยอยู่ในตำบลที่สุ่มเลือกได้คือ กลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 3.1) ตารางที่ 3.1 จำนวนแรงงานเด็กไทยทุกคนที่อายุ ≤ 18 ปี อยู่ใน อำเภอ, ตำบลที่สุ่มเลือก

อำเภอที่สุ่มได้	ตำบลที่สุ่มได้	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนแรงงานที่คาดว่าจะพบ*
เมือง	แม่ข้าวต้ม	20	100 คน
	นางแล	14	70 คน
	บ้านดู่	17	85 คน
พญาเม็งราย	แม่เปา	16	80 คน
เชียงแสน	แม่เงิน	9	45 คน
	ป่าสัก	13	65 คน
เวียงป่าเป้า	บ้านโป่ง	6	30 คน
	สันสลี	9	45 คน
รวมทั้งหมด	8 ตำบล	104 หมู่บ้าน	520 คน

หมายเหตุ * จำนวนแรงงานเด็กที่คาดว่าจะพบประมาณ 5.17 คนต่อหมู่บ้าน⁽⁷⁾

5. หน่วยตัวอย่าง (Sampling Unit) หมายถึง ตำบล

6. หน่วยการศึกษา (Study Unit) หมายถึง เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีที่ทำงานและไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2544 ซึ่งอาศัยอยู่หรือทำงานในเขตตำบลที่สุ่มเลือกได้

7. ขนาดตัวอย่าง (Sample size)

ข้อมูลจากกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม การสำรวจข้อมูลสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือนทั่วประเทศ พ.ศ. 2542 พบจังหวัดเชียงรายมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำงานจำนวน 2,417 คน

ข้อมูลจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพบแรงงานเด็กในสถานประกอบการขนาด 1-9 คน ของจังหวัดเชียงรายมีจำนวน 72 คน

ข้อมูลจากสำนักงานประกันสังคม พบแรงงานเด็กในสถานประกอบการขนาด 10 คนขึ้นไป ของจังหวัดเชียงรายมีจำนวน 164 คน

รวมจำนวนแรงงานเด็กในจังหวัดเชียงรายประมาณ 2,653 คน

ขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร การประมาณค่าสัดส่วนแบบ Finite Population⁽⁶⁶⁾

$$n = \frac{NZ^2pq}{d^2(N-1) + Z^2pq}$$

N = ขนาดประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

d = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง กำหนดให้เท่ากับ 0.05

เนื่องจากยังไม่เคยมีการศึกษาสำรวจการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพมาก่อนจึงกำหนดให้

p = การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ เท่ากับ 0.5

q = (1-p)

$$\begin{aligned} n &= \frac{(2,653)(1.96)^2(0.5)(0.5)}{((0.05)^2(2653-1)) + ((1.96)^2(0.5)(0.5))} \\ &= 335.6 \text{ คน} \end{aligned}$$

เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบ Two – stage cluster sampling ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ Design effect⁽⁶⁶⁾ เป็น 1.5 เท่าของขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ คือ 500 คน

8. การสังเกตและการวัด (Observation and Measurement)

8.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่

8.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส

8.1.2 สภาพครัวเรือนของเด็ก ได้แก่ อาชีพของบิดามารดา สถานภาพสมรสของบิดามารดา จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน

8.1.3 สถานภาพการทำงาน ได้แก่ ประเภทของงาน ชั่วโมงการทำงานและระยะเวลาพัก รายได้และสวัสดิการต่างๆ สิทธิบัตรในการรักษา

8.1.4 ภาวะสุขภาพ เช่น ประวัติการเจ็บป่วย แหล่งสถานบริการ

8.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของแรงงานเด็ก โดยแบ่งเป็น 1. การรับข้อมูลข่าวสาร 2. การเดินทาง 3. ระยะเวลา 4. ชนิดของบริการ 5. คุณภาพบริการ 6. ค่าใช้จ่ายในการรับบริการ

9. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย (Instrument)

ใช้แบบสอบถาม(Questionnaire)ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งเป็นส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลักของครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่อาศัยปัจจุบัน รายได้ของครอบครัว

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 11 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมีข้อให้เลือกตอบ (Check list)และเติมข้อความ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน รายได้ และสวัสดิการ ได้แก่ ประเภทของงาน ระยะเวลาการทำงาน ชั่วโมงการทำงาน ระยะเวลาพัก รายได้ของแรงงานเด็ก สวัสดิการการทำงาน ความรู้สึกเกี่ยวกับงานที่ทำ วันหยุด กิจกรรมเวลาว่าง การศึกษา/ฝึกอบรม

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมีข้อให้เลือกตอบ (Check list)และเติมข้อความ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของแรงงานเด็ก ได้แก่ บัตรสิทธิในการรักษา โรคประจำตัว อาการ/การเจ็บป่วย การตัดสินใจเลือกใช้แหล่งบริการด้านสุขภาพ แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมีข้อให้เลือกตอบ (Check list) และเติมข้อความ

ส่วนที่ 4 การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบแต่ละข้อมี 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด โดยจัดทำเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 = มากที่สุด	หมายถึง	การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพเท่ากับ 81 – 100%
4 = มาก	หมายถึง	การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพเท่ากับ 61 – 80%
3 = ปานกลาง	หมายถึง	การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพเท่ากับ 41 – 60%
2 = น้อย	หมายถึง	การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพเท่ากับ 21 – 40%
1 = น้อยที่สุด	หมายถึง	การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพเท่ากับ 0 – 20%

โดยเป็นการเข้าถึงบริการสุขภาพ ในด้าน

การรับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	8	ข้อ
การเดินทาง	จำนวน	5	ข้อ
ระยะเวลา	จำนวน	5	ข้อ
คุณภาพบริการ	จำนวน	13	ข้อ
ค่าใช้จ่ายในการรับบริการ	จำนวน	4	ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับชนิดของบริการ ได้แก่ การฝากครรภ์ การคุมกำเนิด การตรวจสุขภาพประจำปี การตรวจสุขภาพช่องปาก การคลอดบุตร การรักษาสุขภาพช่องปาก การรักษาเมื่อเจ็บป่วย การฟื้นฟูร่างกาย การได้รับความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก, การกินอาหารที่เหมาะสม, การออกกำลังกายที่เหมาะสม, การคลายเครียด, การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน, การป้องกันยาเสพติด และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 17 ข้อ ข้อคำถามเติมข้อความ โดยเป็นการเข้าใช้บริการตามชนิดของบริการสุขภาพและแหล่งที่ไปใช้บริการ

ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการเข้ารับบริการด้านสุขภาพ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมีข้อให้เลือกตอบและแบบปลายเปิดให้เติมข้อความ

10. การตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม

10.1 ความถูกต้องตามเนื้อหาของแบบสอบถาม(Content validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและรายละเอียดของข้อคำถาม ความเหมาะสมของภาษาในข้อคำถามทุกข้อ โดยใช้เกณฑ์เกิน 50% ถือว่าเลือก Item นั้น

10.2 ทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม(Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและแก้ไขแล้วไปทดสอบกับแรงงานเด็กในตำบลแม่ลอยไร่ อำเภอ เทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 20 ราย และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ สูตรสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ผลดังนี้ คือ

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เท่ากับ 0.84 แสดงว่า แบบสอบถามนี้มีค่าความน่าเชื่อถือสูง
 ด้านการเดินทาง เท่ากับ 0.76 แสดงว่า แบบสอบถามนี้มีค่าความน่าเชื่อถือ
 ปานกลางค่อนข้างสูง
 ด้านระยะเวลา เท่ากับ 0.38 แสดงว่า แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อถือน้อย
 ด้านคุณภาพบริการ เท่ากับ 0.79 แสดงว่า แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อถือปานกลาง
 ค่อนข้างสูง
 ด้านค่าใช้จ่ายในการรับบริการ เท่ากับ 0.84 แสดงว่า แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อถือสูง

แบบสอบถามการเข้าถึงบริการสุขภาพด้านระยะเวลามีค่าความน่าเชื่อถือน้อย จึงได้แก้ไข
 ความเหมาะสมของภาษาในข้อคำถาม

แต่อย่างไรก็ตามแบบสอบถามการเข้าถึงบริการสุขภาพรวมทั้งหมด 5 ด้าน เท่ากับ 0.86 แสดง
 ว่า แบบสอบถามนี้มีค่าความน่าเชื่อถือสูง

ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2544 ถึง เมษายน 2545

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1. เตรียมอุปกรณ์การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสถานภาพการทำงานและการเข้าถึงบริการด้าน
 สุขภาพของแรงงานเด็กไทย
2. ขอความร่วมมือจากสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดเชียงรายในการสนับสนุน
 บัณฑิตอาสาเพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม
3. เตรียมบัณฑิตอาสา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยการอบรมเรื่องข้อคำถามต่าง ๆ
 ตลอดจนการจดบันทึกคำตอบ
4. ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยที่ปฏิบัติงานพื้นที่ที่สุ่มเลือกได้ ในการรวบรวม
 รายชื่อเด็กที่มีอายุ ≤ 18 ปี หลังจากส่งแบบรวบรวมข้อมูลไปแล้ว 2 สัปดาห์ โทรศัพท์ติดตาม
5. ขอความร่วมมือผู้ใหญ่บ้านในการคัดกรองเด็กอายุ ≤ 18 ปีที่ทำงานแล้วและไม่ได้เรียนหนังสือ
 ในระบบโรงเรียน และการนัดหมายแรงงานเด็กในชุมชน
6. บัณฑิตอาสาแต่ละตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แจกและเก็บรวบรวมแบบ
 สอบจากแรงงานเด็กโดยตรง

7. โทรศัพท์ติดตามเป็นระยะ และประชุมบัณฑิตอาสา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 1 ครั้ง/เดือน เพื่อประเมินปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา

8. สร้างคู่มือการลงรหัส

9. แปลงข้อมูลที่ได้เป็นรหัสตามคู่มือลงรหัสที่จัดเตรียมไว้พร้อมที่จะนำไปบันทึกข้อมูลด้วย

SPSS for Windows

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis)

นำข้อมูลที่ได้ลงรหัสตามคู่มือที่ได้จัดเตรียมไว้ บันทึกลงในเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows วิเคราะห์ข้อมูลโดยมีแนวทางดังนี้

ตารางที่ 3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ชนิดของสถิติ	ตัวแปรที่วิเคราะห์	ชนิดของข้อมูล	วิธีการวิเคราะห์
สถิติเชิงพรรณนา	ลักษณะประชากร สภาพครัวเรือนของเด็ก สถานภาพการทำงาน ภาวะสุขภาพ การเข้าถึงบริการด้านชนิดของบริการ	เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ
	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	คำถาม ปลายเปิด	นำมาสรุปผล เพื่อประกอบ การอภิปราย
สถิติเชิงอนุมาน	ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนน แต่ละด้านซึ่งได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเดินทาง ระยะเวลา คุณภาพบริการ ค่าใช้จ่ายในการรับบริการ กับ - ลักษณะประชากร เช่น อายุ เพศ ระดับการ ศึกษา สถานภาพสมรส - สภาพครัวเรือน เช่น อาชีพบิดามารดา สถานภาพสมรสของบิดามารดา - สถานภาพการทำงาน เช่น ประเภทของงาน ระยะเวลาพัก เวลาทำงาน สิทธิบัตรในการรักษา - ภาวะสุขภาพ เช่น ประวัติการเจ็บป่วย	เชิงปริมาณ 2 กลุ่ม เชิงปริมาณ > 2 กลุ่ม	Unpaired t- test Mann-Whitney U-test One-way ANOVA Kruskal-Wallis H test